

CRNA GORA
MINISTARSTVO PRAVDE
Direktorat za pravosuđe

**ANALIZA ODOBRENIH SLUČAJEVA BESPLATNE PRAVNE POMOĆI I
POTREBNIH SREDSTAVA ZA FINANSIRANJE NA GODIŠNJEM NIVOU
ZA PERIOD JANUAR-OKTOBAR 2014. GODINE**

Podgorica, decembar 2014. godine

UVOD

Jedan od bitnih aspekata prava na pravično suđenje je da imovinsko stanje nekog pojedinca ne ograničava u ostvarivanju i zaštiti svojih prava.

Usvajanjem Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći koji je počeo da se primjenjuje od 1. januara 2012. godine, stvoreni su uslovi da loše imovinsko stanje stranku ne može ograničiti u ostvarivanju i zaštiti nekog svog prava. Pravo na besplatnu pravnu pomoć imaju i određene prioritetne kategorije bez obzira na imovno stanje i to: žrtve krivičnog djela trgovina ljudima i nasilja u porodici ili porodičnoj zajednici, djeca bez roditeljskog staranja, korisnici materijalnog obezbjeđenja porodice. Pravo na besplatnu pravnu pomoć imaju fizička lica u postupku pred sudom, državnim tužilaštvom, Ustavnim sudom i vansudskog rješavanja sporova, i za pisanje predstavke pred Evropskim sudom za zaštitu ljudskih prava. Oblici besplatne pravne pomoći koji mogu biti odobreni su pravno savjetovanje, sastavljanje pismena i zastupanje, a odobravanje nekog od oblika besplatne pravne pomoći podrazumijeva i oslobađanje od plaćanja troškova postupka za koji je odobrena besplatna pravna pomoć. Kancelarije za pružanje besplatne pravne pomoći oformljene su u svim osnovnim sudovima u Crnoj Gori.

U cilju praćenja efikasnosti sistema besplatne pravne pomoći, a u skladu sa obavezama predviđenim Akcionim planom za poglavlje 23, Ministarstvo pravde je, u saradnji sa Vrhovnim sudom i Sudskim savjetom, u oktobru 2013. godine izradilo Analizu primjene Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći.

U navedenoj analizi ukazano je na postojanje određenih nedostataka u dosadašnjoj primjeni zakona i date su preporuke za njihovo otklanjanje, kako bi se osigurao efikasan i djelotvoran pristup pravdi.

U cilju ispunjenja aktivnosti predviđenih Akcionim planom, koje se odnose na kontinuirano praćenje sistema besplatne pravne pomoći kroz izradu godišnjih analiza primjene ovog zakona, Ministarstvo pravde je pripremilo Analizu za period januar-oktobar 2014. godine. Predmet ove analize su aktivnosti preduzete u 2014. godini, odobreni slučajevi besplatne pravne pomoći u izvještajnom periodu, kao i potrebna sredstva za finansiranje sistema besplatne pravne pomoći.

Podaci o broju podnijetih zahtjeva, vrsti korisnika odobrene besplatne pravne pomoći, načinu odlučivanja po zahtjevima i odobrenim sredstvima, prikupljeni su na osnovu podataka iz Pravosudnog informacionog sistema (PRIS).

UOČENI NEDOSTACI I DOSADAŠNJE AKTIVNOSTI

Takođe, važnost ovog pitanja prepoznata je i Strategijom reforme pravoda 2014.-2018. godine, koju je Vlada donijela 3. aprila 2014. godine, gdje je upravo u okviru strateškog cilja „jačanje dostupnosti, transparentnosti i javnog povjerenja u pravosuđe“, kao jedna od strateških smjernica, predviđeno razvijanje i unapređenje sistema besplatne pravne pomoći.

Najznačajniji nedostaci na koje je ukazano u Strategiji bili su:

- postojanje potrebe unapređenja imovinskih kriterijuma za ostvarivanje prava na besplatnu pravnu pomoć, u pogledu imovinskih cenzusa određenih zakonom u cilju usaglašavanja sa promjenama Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti i stanjem na tržištu hartija od vrijednosti (razlika između nominalne i stvarne vrijednosti akcija i vaučera)
- zakon ne sadrži jasno određene kriterijume po kojima advokat može uskratiti pravnu pomoć, već se sistem u tom smislu oslanjao na interne procedure Advokatske komore
- početak rada javnih izvršitelja ukazao je na potrebu da se besplatna pravna pomoć obezbijedi i u postupku izvršenja na osnovu izvršne isprave koji sprovodi javni izvršitelj
- informisanost opšte javnosti o institutu besplatne pravne pomoći i mogućnostima koje obezbjeđuje Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći nije na zadovoljavajućem nivou
- žrtve mučenja, torture i diskriminacije nijesu prepoznati kao privilegovani korisnici prava na besplatnu pravnu pomoć
- nijesu razvijeni adekvatni mehanizmi i indikatori za praćenje kvaliteta pružanja pravne pomoći
- prekoračenje zakonskog roka za postupanje po zahtjevima za pružanje besplatne pravne pomoći
- saradnja između službi besplatne pravne pomoći pri osnovnim sudovima i NVO koje se bave zaštitom ugroženih socijalnih kategorija nije na zadovoljavajućem nivou.

U tom cilju Strategijom su, za naredni četvorogodišnji period predviđene sljedeće smjernice:

- Obezbijediti veći stepen informisanosti opšte javnosti o sistemu besplatne pravne pomoći;
- Unaprijediti pravni okvir kroz izmjene i dopune Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći u pogledu imovinskih cenzusa određenih zakonom u cilju usaglašavanja sa promjenama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti i stanjem na tržištu hartija od vrijednosti;

- Razviti mehanizme i indikatore za praćenje kvaliteta pružanja pravne pomoći;
- Unaprijediti saradnju između službi besplatne pravne pomoći pri osnovnim sudovima i NVO koje se bave zaštitom ugroženih socijalnih kategorija u cilju promovisanja instituta besplatne pravne pomoći među potencijalnim korisnicima iz ove grupe;
- Afirmisati sistem besplatne pravne pomoći među studentima pravnih nauka kroz realizaciju nastavnih programa kliničkog pravničkog obrazovanja na pravnim fakultetima univerziteta u Crnoj Gori;
- Vršiti kontinuiranu analizu sistema besplatne pravne pomoći u smislu broja korisnika besplatne pravne pomoći i finansijskih sredstava isplaćenih po osnovu besplatne pravne pomoći.

Kako bi se navedeni nedostaci uklonili, u 2014. godini pristupilo se izradi Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, koji je Vlada utvrdila na sjednici od 25. septembra 2014. godine.

Najznačajnije novine koje se predviđaju ovim izmjenama Zakona su:

- omogućava se ostvarivanje besplatne pravne pomoći i u postupku pred javnim izvršiteljem, na način da besplatna pravna pomoć u postupku pred javnim izvršiteljem podrazumijeva oslobođanje od troškova sastavljanja predloga za izvršenje i od plaćanja predujma troškova javnom izvršitelju;
- uvodi se obaveza organa pred kojim se vodi postupak da svakog učesnika u postupku pouči o pravu na besplatnu pravnu pomoć;
- žrtvama nasilja u porodici iz Zakona o zaštiti od nasilja u porodici sada se omogućava da budu prepoznati kao privilegovani korisnici prava na besplatnu pravnu pomoć, na isti način kao i žrtvama krivičnog djela nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici i trgovina ljudima;
- imovinski kriterijumi kao osnov za ostvarivanje prava na besplatnu pravnu pomoć usklađuju se sa novim Zakonom o dječjoj i socijalnoj zaštiti, koji je usvojen u junu 2013. godine;
- jasno se propisuju kriterijumi po kojima advokat može uskratiti pravnu pomoć;
- propusuje se rok za odlučivanje protiv odluka kojima je odbijen zahtjev za besplatnu pravnu pomoć, tako da se upravni spor u

predmetima u kojima je odbijen zahtjev za besplatnu pravnu pomoć mora okončati u roku od 15 dana.

Pored izmjena zakona, u 2014. godine preduzete su i sljedeće aktivnosti:

- U junu je održana nacionalna konferencija za predsjednike sudova i predstavnike službi za besplatnu pravnu pomoć, u okviru projekta "Besplatna pravna pomoć za marginalizovane grupe".
- Objavljena je brošura o besplatnoj pravnoj pomoći od strane Udruženja sudija i Centra za ženska prava pod nazivom "Jednakost, zaštita, pravda".
- Objavljena je brošura Centra za monitoring i Delegacije EU u Crnoj Gori pod nazivom "Mreža nevladinih organizacija za besplatnu pravnu pomoć marginalizovanim grupama".

FUNKCIONISANJE BESPLATNE PRAVNE POMOĆI

Pred crnogorskim sudovima u izvještajnom periodu (januar 2014.-oktobar 2014.) ukupno je podnijeto 478 zahtjeva za odobravanje besplatne pravne pomoći, od čega je: 415 usvojeno, 37 odbijeno, 3 odbačeno, u 9 slučajeva je postupak obustavljen, dok je u 20 slučajeva odlučivanje u toku. (Tabela br. 1)

Primjetno je da su najveći broj zahtjeva za odobravanje besplatne pravne pomoći podnosili lica slabog imovnog stanja (50%) i korisnici prava iz socijalne zaštite (41%). (Grafikon br. 2)

Kada se analizira ukupan broj podnijetih zahtjeva u izvještajnom periodu i način odlučivanja po njima, uočava se da je u najvećem broju slučajeva (86%) besplatna pravna pomoć odobrena, 8% zahtjeva je odbijeno, dok je broj odbačenih zahtjeva i obustavljenih zahtjeva zanemarljiv, a nije bilo povučenih zahtjeva. (Grafikon broj 1)

Od ukupnog broja podnijetih zahtjeva, državljani Crne Gore bili su korisnici besplatne pravne pomoći u 396 slučajeva, strani državljani koji imaju stalno nastanjenje ili odobren privremeni boravak u 18 slučajeva, a apatridi u 1 slučaju.

U izvještajnom periodu pruženi su sljedeći oblici BPP: 1) Pravno savjetovanje - 73; 2) Sastavljanje pismena - 217; 3) Pravni savjet i zastupanje u postupku pred Državnim tužilaštvom - 9; 4) Pravni savjet i zastupanje u postupku pred sudovima u prvom i drugom stepenu - 380 i 5) Pravni savjet i zastupanje u vezi sa ustavnom žalbom - 4.

Kada je u pitanju broj upravnih sporova u periodu od 1.1.2014. godine - 1.10.2014. godine, Upravni sud ukupno je riješio 5 predmeta besplatne pravne pomoći, od kojih je u 4 predmeta odbijena tužba protiv rješenja kojim je odlučeno o besplatnoj pravnoj pomoći, dok je u 1 predmetu tužba usvojena.

U osnovnim sudovima u službama za besplatnu pravnu pomoć ukupno je zaposleno 19 lica.

U budžetu sudstva za 2014. godinu na ime BPP traženo je 500.000,00 eura, a odobreno je 380.000,00 eura. Za 2015. tražen je isti iznos, a odobreno je 375.943,50 eura.

Tabela br. 1: Ukupan broj podnijetih zahtjeva za BPP i način odlučivanja

Osnovni sud	Ukupno podnijeto zahtjeva	Usvojeno	Odbijeno	U toku	Povučen zahtjev	Odbačen zahtjev	Postupak obustavljenih
Bar	45	37	5	3	0	0	0
Berane	66	50	13	3	0	0	0
Bijelo polje	26	20	3	0	0	0	3
Cetinje	12	9	1	0	0	1	1
Danilovgrad	10	10	0	0	0	0	0
Herceg novi	7	5	0	1	0	0	1
Kolašin	3	2	0	1	0	0	0
Kotor	15	13	3	0	0	0	2
Nikšić	14	9	7	0	0	0	1
Plav	16	14	0	1	0	0	1
Pljevlja	22	19	1	0	0	2	0
Pogorica	161	151	2	8	0	0	0
Rožaje	65	62	0	3	0	0	0
Ulcinj	12	10	2	0	0	0	0
Žabljak	4	4	0	0	0	0	0
Ukupno:	478	415	37	20	0	3	9

* Napomena: U ovom izvještajnom periodu zbir usvojenih, odbijenih, povučenih, odbačenih zahtjeva, zahtjeva po kojima je odlučivanje u toku i po kojima je postupak obustavljen, veći je od broja ukupno podnijetih zahtjeva u ovom periodu, iz razloga što su u broj usvojenih i odbijenih zahtjeva uračunati i zahtjevi koji su primljeni u 2013. godini, a po kojima je odlučeno u 2014. godini

Grafikon br. 1: Ukupan broj podnijetih zahtjeva za BPP i način odlučivanja

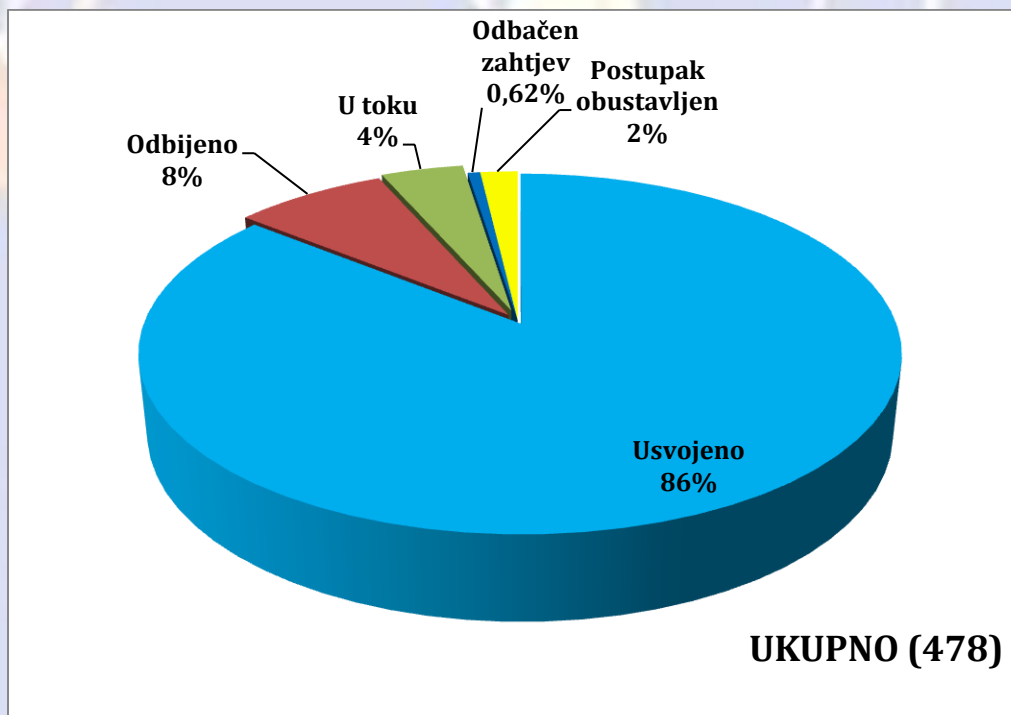
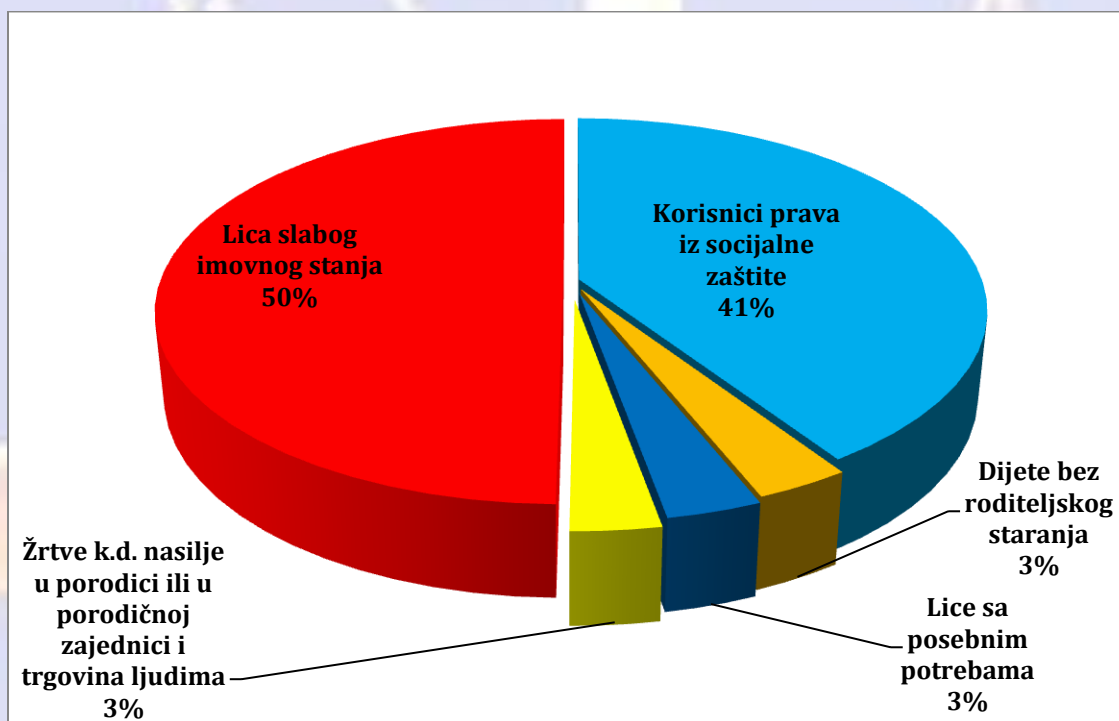

Tabela br. 2: Ukupan broj podnijetih zahtjeva za BPP po vrsti korisnika

Korisnici materijalnog obezbjeđenja porodice ili nekog drugog prava iz socijalne zaštite	Dijete bez roditeljskog staranja	Lice sa posebnim potrebama	Žrtve krivičnog djela nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici i trgovina ljudima	Lica slabog imovnog stanja
213	17	17	16	261

Grafikon br. 2: Procenat podnijetih zahtjeva za BPP po vrsti korisnika

Od ukupnog broja odobrenih zahtjeva za pružanje besplatne pravne pomoći (415), najveći broj imali su korisnici prava iz socijalne zaštite i lica slabog imovnog stanja, a manje je bilo djece bez roditeljskog staranja, lica sa posebnim potrebama i žrtava krivičnog djela nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici i trgovina ljudima. (Tabela i Grafikon br. 3)

Međutim, treba napomenuti da je besplatna pravna pomoć odobrena u 100% slučajeva djeci bez roditeljskog staranja, dok je u značajnom broju odobrena i žrtvama krivičnog djela trgovine ljudima i nasilje u porodici i porodičnoj zajednici (93,75%), korisnicima materijalnog obezbjeđenja porodice ili nekog drugog prava iz socijalne zaštite

(92%) i licima sa posebnim potrebama (88,2%), dok je licima slabog imovnog stanja usvojeno 172 od 261 podnijetih zahtjeva. (Tabela i Grafikon br. 4)

Tabela br. 3: Ukupan broj usvojenih zahtjeva za BPP po vrsti korisnika

Ukupan broj usvojenih zahtjeva	Korisnici materijalnog obezbjeđenja porodice ili nekog drugog prava iz socijalne zaštite	Dijete bez roditeljskog staranja	Lice sa posebnim potrebama	Žrtve krivičnog djela nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici i trgovina ljudima	Lica slabog imovnog stanja
415	196	17	15	15	172

Grafikon br. 3: Ukupan procenat usvojenih zahtjeva za BPP po vrsti korisnika

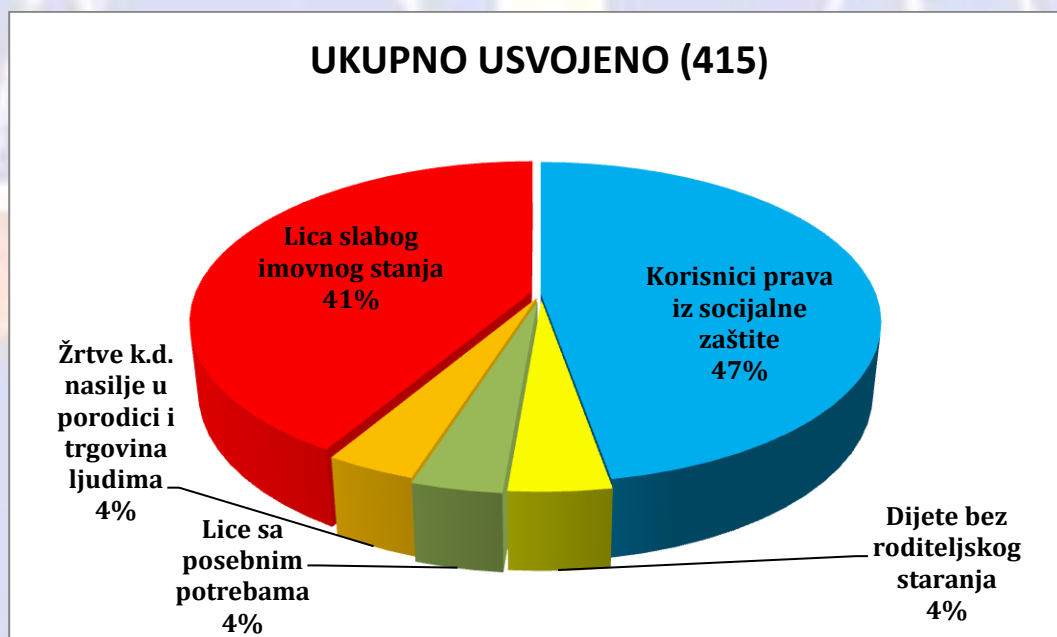

Tabela br. 4: Ukupan broj podnijetih i usvojenih zahtjeva za BPP po vrsti korisnika

	Korisnici materijalnog obezbjeđenja porodice ili nekog drugog prava iz socijalne zaštite	Dijete bez roditeljskog staranja	Lice sa posebnim potrebama	Žrtve krivičnog djela nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici i trgovina ljudima	Lica slabog imovnog stanja
Ukupan broj podnijetih zahtjeva	213	17	17	16	261
Ukupan broj usvojenih zahtjeva	196	17	15	15	172

Grafikon br. 4: Odnos broja podnijetih i usvojenih zahtjeva za BPP po vrsti korisnika

